

EVANGELIKUS ŐRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Megjelenik hetenkint egy iven.
Kéziratokat, előfizetési díjakat, hirdetések szövegét és díját az **Ev. Őrálló szerkesztősége címére Rákoskeresztúr** Pest megye, kell küldeni. — A bel- és külmissióra vonatkozó közlemények **Scholtz Ödön** lelkész, rovatvezető címére **Ágfalvára** (Sopronmegye) küldendő. ☒ ☒ ☒ ☒

FELELŐS SZERKESZTŐ:
NOSZKÓ ISTVÁN
rákoskeresztúri lelkész.
Szerkesztő-helyettes:
NÁDASSY JÁNOS ny. lelkész.
Rákoskeresztúr.
☒ Főmunkatárs: ☒
SCHOLTZ ÖDÖN ágfalvi lelkész.

A lap ára: Egész évre 12 K
Félévre 6 K
Negyedévre 3 K
Egyes szám ára 40 fillér.
☒ Hirdetés ára oldalanként 40 korona. ☒

TARTALOMJEGYZÉK: Vezérek: Ha mi reális alapra helyezkednénk. Irta Simkó Endre. — Cikkek: Dr. Zsigmondy Jenő, a bányai ev. egyházkerület felügyelője. — Két érdemes nyilatkozat. Irta sv. — Több békeséget . . .! ? Több igazságot, Irta Borbély Gyula. — Irodalom. — Belélet. — Pályázatok és hirdetések.

Ha mi reális alapra helyezkednénk.

Az élet — a mai haladó élet — ez a legnagyobb tanítómester adta kezembe a tollat, hogy a címül válsztott jelszóhoz gyakorlati megjegyzéseimet fűzzem. Az eszme az a mag, mely ha életképes, s ha termé keny talajra talál, megtermi a maga gyümölcseit. Térjünk a dolog lényegére, mai tanintézetünkre.

Református hitsorsosaink kétannyian vannak, mint mi és van nekik 3 férfi és egy női tanítóképző intézetük. Nekünk ezzel szemben, holott a számunk félannyi, 3 theológiai és 6 tanítóképző-intézetünk van. Ez nem reális alap.

És mi a valóság? Az, hogy egyetlen intézetünk sem tökéletes. Hiányok vannak itt is, ott is; sőt egyik-másik intézetünk nyomorog, messze mögötte áll az államiaknak.

Nekünk, ág. hitv. evangélikusoknak tö-életesen elég volna egy egyetemes jellegű theológia, két egyetemes tanítóképző, egy egyetemes tanítónőkészítő, egy egyetemes leánygimnázium és kerületenkint egy-egy fiugimnázium.

Az elemi iskola olyan, mint a mindennapi kenyér, feltétlenül szükséges. Hajszálygökere az ev. egyház életfajának. A polgári iskola a mi részünkre olyan, mint a történelmileg is híres „vasárnapi tyúk a rotyogó fazékban“, jó volna, ha minden egyes honpolgár faze-kában tényleg meg is volna, de enélkül bizony ellehet élnünk különösen akkor, amikor látjuk, hogy úgy az állam, mint a községek, annyi polgári iskolával rendelkeznek, hogy azokban a mi gyermekeink számára is van hely bőven.

A polgári iskolákra feltétlenül szüksége van az államnak, a községeknek, de mi ellehetünk nélkülök.

A felsőbb leányiskolák reánk nevezve felesleges terhek, fényüzési cikkek. Gyakorlati értékük nincs.

Nőnevelés szempontjából a községi és állami polgári iskolák, felsőbb leányiskolák *mellett* nekünk egy egyetemes tanítóképző-intézetre és egy egyetemes *leány-gimnáziumra* volna szükségünk.

Egyetemes tanítónőkészítő.

Gyakorlati reális értékét véve alapul, nem tudok tökéletesebb nőnevelést el se képzelni, mint a minő a tanítónőkészítés.

Leánygyermekünk elvégzik az elemi iskolát többnyire a saját hitfelekezeti iskoláinkban. Ha a szülei házban ág. hitv. ev. szellem uralkodik, úgy az már el van vetve a fogékony gyermeki szivben, amikor az elemi iskolába kerül, itt még jobban megerősödik. Polgári iskoláink már nem hathatnak oly közvetlenül ebből a szempontból, mert a növendékek között jelentékeny percent a másvallású, főleg pedig az izraelita. Ebben a korban a gyermekek kedélyvilága is olyan, mint szét-szórt fény: világít, de nincs intenzitása. Éppen azért, én úgy a polgári, mint a felsőbb-leányiskolákat hitfelekezeti szempontból nem sokra becsülöm. A nőnevelést ezen a fokon nyugodtan ratudom bizni az állami és a községi iskolákra.

A tanítóképzés az a talaj, amelyben az ág. hitv. ev. szellemet legjobban meg lehet érletni úgy a nő, mint a férfi képzőkben.

A nőre, a leendő anyára nézve (pedig aminő a családi élet központja, lelke, az anya, a feleség, a gyermekek főfő kertésze — olyan az egész család is) tökéletesebb képzést nem kívánok, mint aminőt egy jól szervezett s jól vezetett tanítónőkészítő nyújt

Lássuk a kérdést közelebbről. Annyi tudományos ismeret, amennyit egy tanítónőkészítő nyújt, a legkényesebb igényű nagyúri családnak is elég lehet. És milyen kerek harmónikus egészet képez a tudományok összesege. Vallásban, *neveléstudományok*, nyelvek, irodalom

örténelem, földrajz, alkotmánytan, mennyiség-, természettudományok, zene, női kézimunka, háztartás, torna. Az új tanterv oly mértékben öleli fel ezeket a tárgyakat, hogy a nivó egyenlő a főgimnáziummal. Keil-e ennél több annak a nőnek, aki megmarad a tanítónői pályán, vagy ami még gyakorlatibb, még értékesebb: nem vállal állást, de férjhez megy, a család központjává, édesanyává lesz.

Én a tanítónőképzést ez utóbbi szempontból tartom fontosabbnak. Akit a pálya iránti szeretet, a lelkesedés hajt, vagy a megélhetés rákényszerít, ám legyen tanítónővé, de a tanítónőképzőt végzetek nagyobb száma maradjon meg a családi élet számára, minden oldalról alaposan kiművelt édesanyává. Ez az a töke, amelyből az igaz ág. hitv. ev. egyházi szellemnek ki kell hajtani, meg kell erősödni.

Oda kell tehát hatnunk, hogy azok a leányaink, akik érettségi vizsgát kívánó magasabb képzettségre nem óhajtanak szert tenni, a fényűzésre hajló felsőbb leányiskolák helyett tanítónőképezdéket végezzenek.

Ebből a szempontból tehát feltétlenül szükségünk van egy egyetemes tanítónőképző-intézetre.

Egyetemes leánygimnázium.

(Főgimnázium, csupán a felső négy osztálylyal.)

A reáliskolákban csak az V. osztályban kezdik tanítani a latint. A polgári fiúiskolák IV. osztályából különböző vizsgálatokkal át lehet lépni úgy a reáliskolába, mint a gimnáziumba.

Miután a polgári és felsőbb leányiskolák alsó négy osztályának a tanulmányi anyaga alig tér el valamiben a reáliskolák és gimnáziumokétól; miután a latint a reáliskoláknál amugy is csak az V. osztályban kezdik tanulni és négy év alatt el tudják végezni, a leánygimnáziumnak alsó négy osztályára, a már meglévő felsőbb leány és polgári iskolák mellett, egyáltalán nincs szükség. A leánygimnáziumnak csak felső tagozatának kellene lennie V., VI., VII., VIII. osztálylyal. Ily szervezetek mellett nagy megtakarításokat érhetne el minden egyes iskolafentartó és meg volna arra a mód is, hogy több leánygimnázium szerveztessék az országban.

Előb már említettem, hogy azt a mindenoldalú kiképzést, amit egy tanítónőképző-intézet nyújt, tökéletesen elegendőnek találok a leendő feleség, édesanya részére, legyen az akár egy magasabbrangú közhivatalnokné, akár földbirtokosné, vagy akár mi más. Akinek módjában van, mellékesen amugy is továbbképeztheti magát hajlamai szerint az irodalomban, zenében, művészetben, nyelvekben egyaránt.

Az idők jele, hogy évről-évre több és több nő tesz érettségi vizsgálatot, végez magasabb tanulmányt s szerez tanárnői, orvosi, ügyvédi oklevelet. Ezzel a ténnyel számolnunk kell. Meg kell adnunk az alkalmat leányainknak arra, hogy akinek tehetsége, hajlama s módja van hozzá, végezzen magasabb tanulmányokat is. Itt is csak azt mondhatjuk, hogy akinek hajlama van a pálya iránt

és önálló akar lenni, vagy reászorul a mindennapi kenyérre, az foglaljon állást; akinek nincs, férjhez megy, jeles anyává válik.

Az idők jele int tehát, hogy egy egyetemes jellegű, erős ág. h. ev. szellemű, felsőtagozatú leánygimnáziumot is létesítsünk.

Fiu főgimnáziumaink

száma oly nagy, hogy igazán roskadozunk a nagy terhek alatt. Ne áltassuk magunkat, gimnáziumaink ág. h. ev. szelleme is csak amolyan szétszótr fény, amely világít ugyan, de ennek a fénynek nincs intenzitása. Ez nem az intézetek hibája. Tessék végig tanulmányozni az értesítőket, szinte megdöbben az ember; egy-egy intézetünkben 30—70% a más vallású, főleg az izraelita. Hát ezek számára áldozza a mi nagy közönségünk a maga adófilléreit! Hiszen roskadozunk az adóterhek alatt. Kerületenkint egy-egy fiu főgimnázium teljesen elég volna, a többit vegye át az állam. Mily rengeteg összeg szabadulna itt fel, mennyi anyagi megkönnyebbülést jelentene ez a mi számunkra.

Tanítóképzőink.

Hat tanítóképzőnk van, u. m. Sopron, Eperjes, Szarvas, Felsőlövő, Selmezbánya és Nagyszében városokban. Ez nem reális gazdálkodás. Két egyetemes jellegű, tanítóképző intézet teljesen elég volna. Kettőt jól fel lehetne szervezni és szerelni.

Akié az iskola, azé a jövő. Az ág. h. ev. szellem, a protestáns öntudat ápolása céljából nagyon, de nagyon fontos a tanítóképzés. A tanítók kezébe van léteve az alapozó munka, már pedig hatalmas épületet csak szilárd alapokra lehet állítani, Amilyen szellemű a tanítóképzés, olyan szelleműek lesznek a tanítók és a népiskolák, amelyekben tanítanak.

Hat nyomorgó tanítóképző-intézetünk, amelyeknek egyike sem felel meg a haladó kor kívánalmainak!

Egy modern tanítóképző-intézet szervezete a következő:

a) *Egy önálló főépület kizárólag a tanítás céljaira*, amelyben csak az intézeti szolgálak lakhatik a jól elkülönített s külön bejáratú részben. Ebben a főépületben lennie kell: 1. diszteremnek; 2. imateremnek; 3. új neveléstudományi tanteremnek, külön tanári szobával; 4. földrajz—történelmi teremnek, külön tanári szobával; 5. magyar nyelv, irodalom, német nyelvi tanteremnek, külön tanári szobával; 6. mennyiségtani tanteremnek, külön szobával; 7. fizikai tanteremnek, fizikai szertárral és tanári szobával; 8. természetrajzi tanteremnek, természetrajz és kémiai szertárral, külön tanári szobával; 9. zeneterem, tanári szoba, külön-külön szobák egyes zongorák és harmóniumok számára; 10. kézügyességi tanterem szertárral és tanári szobával; 11. tornaterem; 12. tanácskozó terem.

b) *Gyakorló iskola egy különálló, de folyosóval összekapcsolható épületben, teljes felszereléssel.*

c) *Internátus családias alapon, pavillon rendszerben.* Például 100 növendék 5 pavillonban, 5 tanár felügyelete alatt, tehát egy-egy tanárra 20—20 növendék esnek. Egy-egy pavillon felszerelve és berendezve úgy, hogy abban az egész család, tehát a tanár családja s a 20 növendék együtt megtalálja mindent, amit a modern jelző maga után von.

A budai elemi tanítóképző-intézet legközelebb áll a magyarországi tanítóképző közül ehhez a célhoz, de a családi rendszer még itt is csak félig-meddig érvényesül, mert az építkezés nem pavillon rendszerű. A budai tanítóképző-intézet épülete felszerelés nélkül 700.000 K-ba került. Evi budgetje kb. 120.000 K.

Hol vagyunk mi ettől?!

Szélforgácsoljuk erőnket, ahelyett, hogy tömörül-nénk. *Ha reális alapra helyezkednénk, ha felesleges intézeteink számát redukálnánk, anyagi javainkat összpontosítanánk:* egy egyetemes jellegű teológiát, 4 egyházkerületi gimnáziumot, 2 egyetemes jellegű tanítóképző-intézetet, 1 egyetemes jellegű tanítónőkép-ző-intézetet, 1 egyetemes jellegű tanítónőkép-ző-intézetet, 1 felsőbb tagozatu leánygimnáziumot kellő színvonalon és reális alapon fenn tudnánk tartani.

Ennyi nekünk, ág. h. evangélikusoknak éppen elég is volna.

Többet ér e kevés, ha tökéletes, mint a sok, ha hiányos, különösen akkor, ha így a célt teljes mértékben elérnök és e mellett nagy anyagi megtakarítások útján szilárd reális alapon állhatnánk.

Ha élni, virágozni, gyümölcsöt teremni óhajt a mi egyetemes egyházunk, az *elemi iskolát, a tanítónőkép-zést, a leánygimnáziumot, a tanítóképzést és a lelkész-képzést soha és semmi áron sem szabad kiadni a birtokából.*

Szombathely.

Simkó Endre.

E cikk közreadásával alkalmat adunk a várható hozzászólásoknak. „Hajt az idő árja.“ De kell, hogy egyházunkban a reformáció szelleme in capite et membris állandóan működjék azzal a szivósággal és erélylyel azonban, mely a korallok munkáját jellemzi. A korszellem habverő hullámai között a szilárd, évszázados tör-ténelmi alapot elhagynunk, vagy ledöntönnünk nem szabad. Ott járjon gondolatunk, ahol annak minden sugallata tetteire hív, minden ize alkotásokban testet ölt.

Szerk.

DR ZSIGMONDY JENŐ

A BÁNYAI EV. EGYHÁZKERÜLET FELÜGYELŐJE.

A bányai ev. egyházkerületi felügyelőre leadott szavazatokat a szavazatbontó bizottság december 4 én bontotta fel. Leadatott összesen 4 tanintézet és 169 egyház részéről 372 szavazat. Nem szavaztak: Maglód, Mitrovicza és Szlatina. A beadott szavazatok közül 21-et érvénytelennek nyilvánított a bizottság. Ezek: szarvasi tanítóképző-intézet, Beska, Eszék, Kresedin, Neudorf, Ópázua, Rakospalota, Sid, Tápiószentmárton, Erdőbádony, és Felsőmicsinye. Az így megmaradt 351 érvényes szavazatból dr. Zsigmondy Jenő udvari tanácsos, egyetemes világi főjegyzőre esett 325. Ezenkívül szavazatot kaptak: Láng Lajos báró 12, Sztehló Kornél 8, Solymossy Lajos br. Osztróuczky Miklós és Haviár Dani 2—2 szavazatot. Összesen 372. A bizottság még az est folyamán fölkereste az új kerületi felügyelőt, aki a szives és lelkes üdvözlésre emelkedett lélekkel választott. A felügyelőt beiktató rendkívüli közgyűlés határidejét az elnökség a bizottság hozzájárulásával 1912. január 17-re tűzte ki.

A Gondviselés, amely evang. egyházunk életében mindannyiszor látható és érezhető erőnek bizonyult, valahányszor az válságos fordulópont-hoz jutott, ismét kézzelfoghatóan nyilatkozott a bányai kerületi felügyelő-választásnál.

A lelépett Zsilinszky Mihály helyét méltóan pótolni nem kis gondot okozott a kerületnek. E gond súlyát enyhítette az a körülmény, hogy már a választás urnájába oly nevek kerültek be, melyek bármelyikének fénye, súlya, ereje, ha kikerül az urnából, közmegnyugvást kelthetett volna.

Ez a megnyugvás tudata dr. Zsigmondy Jenő nevének szinte egyhangú felszínre kerülésével az öröm és lelkesedés hullámozó érzelmével párosult a bányai kerületben. Ha a kerületi vil. elnöki méltóságot egy erre méltó élet jutalmául tekintjük, úgy az új felügyelő eddig megfutott élete méltó e kitüntetésre. Csak pillantsunk az alább közölt rövid életrajzi adataira, tekintsünk eddig viselt sokrendbeli állására s az érdem előtt tisztelettel hajtjuk meg az elismerés és méltány-lás lobogóját. De ugyanabban a multban könnyű felismernünk a jövő zálogát. A kerületi felügyelői szék nem pusztán jutalom a multért. Súlyos le-kötelezés a jövő feladataira. És Zsigmondy Jenő éppen ebből a szempontból hittel tölti el nem-csak a bányai egyházkerületet, de az egész ev. egyetemes egyházat. Jogi és közigazgatási téren, kicsiny és nagy és a legnagyobb kérdésekben mindennemű feladatok megtervezése, életbelépte-tése fázisainál központi személyiség volt ő. Nem-csak a jogász elméjével, de ezer egyházi bajaink között az orvos tanácsával s a benső keresztyén ember szerető szívével is mindenütt ott volt, ha-tott és alkotott.

Lapunk szerény hasábjain is meghatott lélekkel s a legszebb reménnyel üdvözöljük e férfit, kit a gondviselés nemcsak egy újabb egyházi méltóságba emelt, de egy magasabb kormányzói tevékenység élére állított.

Dr. Zsigmondy Jenő született Pesten, 1849. június 6-án, középiskolái elvégzése és érettségi vizsgájának kitüntetéssel történt letétele után jogi tanulmányait a budapesti és bécsi egyetemeken folytatta és 1872-ben a kettős jogi doktori oklevelet szerezte meg. Ügyvédi joggyakorlatát Busbach hírneves ügyvédi irodájában kezdte, majd az ügyvédi oklevél megszerzése után atyjának ügyvédi irodáját vezette és nemsokára teljesen át is vette. Még ügyvédsége előtt egyházi szolgálatba is lépett és ott fokról-fokra rohamosan emelkedett. Már 1874-ben a budapesti evang. egyház szindikusa, 1904-ben a magyar és német egyház közfelügyelői diszes tisztségébe választották meg. A városligeti fasori evang. főgimnázium létesítésénél főszerepet játszott, egymaga az intézet céljaira körülbelül 25,000 koronát gyűjtött. Az egyház kebelében létesített sokrendbeli intézmény az ő kezdeményezésének köszönheti létezését. A magyar-honi evang. egyetemes egyháznak évek hosszú sora óta főjegyzője és főellenőre, e minőségében tagja számos egyetemes bizottságnak s tagja a magyarországi két protestáns egyházat közösen érdeklő ügyekre nézve kiküldött bizottságnak. Az ev. egyházi nyugdíjintézet reformálásakor ő készítette el az intézet szabályzatát. A közügyek terén, mint a székesfőváros törvényhatósági bizottságának több mint két évtized óta tagja, a főváros képzőművészeti bizottságában fejtett ki tevékenységet. A bányai ev. egyházkerületnek, amelynek most világi elnöki székebe ültette a közbizalom, törvényszéki bírája, jogügyi bizottságának elnöke, pénzügyi bizottságának tagja volt.

Két érdeemes nyilatkozat.

A közel múltban Jatho, kölni és Traub, dortmundi lelkész, „tanfegyelmi esete“ nagy port vert föl a német protestáns külföldön — Jathót — tudvalevőleg — az u. n. „Spruchkollegium“ véleményezése alapján, a melyben liberális theologusok (p. o. Harnack is) helyet foglalnak, hivatalvesztésre ítélték; Traub ellen az eljárás még folyamatban van. Mindkét „esetben“ nemcsak az u. n. szabadelvű theologiai irány részéről, hanem a napi sajtóban is olyan nyilatkozatok történtek, a mely szerint mindkét lelkész csakugyan messze túllépett a „tanszabadság“ belső, erkölcsi természetű korlátain, amennyiben az evang. egyháznak ugyszólván legelembb igazságaival, általános tanfölfogásával homlokegyenest ellenkező tanokat hirdettek és így — ha az illetők maguk az ebből folyó konzekvenciák levonására a szükséges erkölcsi hátorsággal nem bírnak — az egyháznak jogában áll őket — a maga körén belül — elhallgattatni, tőlük a „venia concionandi“-t megvonni.

A sok érdekes nyilatkozat közül legyen szabad az alábbiakban különösen kettőt ismertetni:

Az egyik a „Badische Landesbote“ című demokratikus ujság szerkesztőjétől, Dr. Rathjetől, származik, a ki lapjában a „német protestantizmus vallási krízisérről“ értekezve, a következőket mondja:

„Én azt hiszem, hogy a modern protestáns theológiának egy mindinkább növekedő csoportja vallási te-

kintben helytelenül van tájékozódva, ha azt hiszi, hogy az, a mit a vallásra vonatkozólag hirdet, még helyet foglalhat egy keresztyén hitbéli közösség körén belül. Én nem értem, hogy olyan emberek, kiknek világos, logikus gondolkozását sokszor megcsodáltam, mihelyst keresztyén theologiai kérdésről van szó, *vallási gondolatokat és hitételeket olyan módon ferdítnek el* a hogyan *ők maguk ezt semmiféle más téren nem tartinák megengedhetőnek.* „A protestantizmus által a lelkiismereti szabadság elve lépett a vallási fejlődés körébe“ — ez igaz; csak hogy hiszen a protestantizmus is egyik ága a vallás azon fajának, a melynek gyökere a Krisztus. Mi nem jutunk egészséges vallási viszonyok közé mindaddig, a míg a protestáns theologusoknak egy nagy csoportja nem jön rá arra, hogy néki önkényt, saját theologiai és vallási álláspontjának igazsága érdekében, el kell hagynia apái egyházát. Ebben a tekintetben egy vagy több lelkész eltávolítása a „Spruchkollegium“ által, mitsem használ, sőt — ismétlem — erkölcsi tekintetben tarthatatlan helyzet az, ha egyesek eltávolíttatnak, száz más pedig zavartalanul hirdeti tovább ugyanazt, a mit amazok hirdetnek. Ehhez járul még, hogy azok, akiket a „Spruchkollegium“ hatásköre illet, a legjavát képezik annak a körnek, a melyhez tartoznak és a melyből való kiválásuk gondolata szinte elviselhetetlen.

Előttem fekszik Traub Gottfriednek, a kiváló dortmundi lelkésznek, hitvallása: „Állami keresztyénség vagy népegyház.“ („Staatschristentum oder Volkskirche“, — Eugen Diederich — Jena, 1911.) Pompás egy könyv, föltétlen vallási őszintesége („Wahrhaftigkeit“) és vallásos melegsége folytán, és mégis, és mégis . . . az, a mit Traub itt „protestáns hitvallás“-nak nevez, az semmi körülmények között sem lehet sem keresztyén, sem protestáns hitvallás. Az én vallási lelkiismeretem a leghevesebben tiltakozik az ellen, hogy az Istenben, mint mennyei Atyánkban való hitnek fölládozása, Jézusnak a hitélet központjából való kikapcsolása, még egyáltalán keresztyénségnek elismerhető volna. A mikor a modern theologia megkezdte működését és engemet is — mint a mi egész nemzedekünket — a maga büvkörébe vont, akkor legelső törekvése az volt, hogy visszatérjen hitünk forrásaihoz. Ez volt az az idő, a mikor Hanack megírta „A keresztyénség lényege“ című könyvét és Bousset kiadta Jézus történeti személyére vonatkozó meglepő vallástételeit — és hová, hová jutottunk ma? Az, a mit Jatho és Traub keresztyén vallásnak mondanak, az soha, semmiféle időben nem volt egyetlen egy keresztyén közösségnek a hite, az valami abszolút új és teljesen független annak a férfinak a hitétől (?), a ki egyszer Palaestinában élt és tanított, sőt merem állítani, hogy nem tud Augustinusnak arról a boldogító hitéről: „Úram, a mi lelkünk nyugtalan mi bennünk, a mig nyugalmat talál tebenned.“

Hallgassuk csak meg, hogy mit mond Traub az ő Isten-hitéről: „Miért kellene az ideálok ideálját, az egész világmindenség összefoglalását éppen azáltal tisztelnünk, hogy őt „személyes“-nek gondoljuk, a mire én nem is vagyok képes. Én „Istennek“ nevezem őt, nem azért, mintha ő volna az egyedüli, hanem azért, mivel minden más név nem képes a bőséget (Fülle) egyetlen összbnyomásban olyan sajtyszerűen összefoglalni. Amit azonban egy személyes Istenről mondani szoktak, az — mihelyest a szimbolikus kép határait túllépi, — sohasem volt képes az én gondolkodásomat kielégíteni. Ez az elmentmondásokat mindig csak még jobban összezavarta és szaporította. A theologia az Isten fölötti gondolkodásban mindig rosszabb szolgálatokat tett nékem,

mint a filozófia és történet természettudomány és technika, a melyekben az Isten gondolat csodáját és erejét sokkal következetesebben és világosabban láttam megnyilatkozni."

Ugy-e bizony ez isten hit, de soha és semmiféle körülmények között nem az a keresztyén hit, a mely a legnagyobbat merészli és így imádkozik: Mi Atyánk, jöjjön el a te országod, legyen meg a te akaratod. Sok más példán is képes volnék kimutatni, miként vágta el Traab maga mögött a történeti keresztyénség összes fonalait.

Ilyen vallási elveknek hirdetését megengedni, egy közösség körén belül, a melyre nézve az Atya Istenbe vetett hit és Jézusnak mindent felülmuló vallási jelentősége — legyünk báregybéként, és én az vagyok, bármilyen tágszivűek — a tanításnak eleje és veleje kell, hogy legyen és maradjon, — ez minden hitbéli közösségnek teljes megszűnését jelentené."

Igy a demokrata és liberális dr. Rathje.

Hadd álljon mellette egy másik férfi nyilatkozata. És ez *Rosegger Péter*, az ösmert nevű, kiváló stajer népköltő, ki római katolikus létére (egész családja már evang.) az evangéliumhoz hasonlítlanul közelebb áll, mint akárhány u. n. „jó protestáns“.

Íme a nyilatkozat:

„Mit tartok a Jathó „esetről“? — kérdik a „Heimgarten“ egyes olvasói Istenem, nem sok eredetűt! Jathó, a kölni protestáns lelkész, gyülekezetének mély és szép erkölcsiségét prédikált ugyan, de prédikált egyszersmind Jézus istensége, illetőleg a lélek halhatatlanságába vetett hit ellen is. És azután Jathó lelkész és vele együtt fél Németország (ez aligha áll! — a fordító megjegyzése —) még csodálkozik azon, hogy őt a porosz országos egyház, a melyhez eddig tartozott, hivatalától elmozdította. Én nem csodálkozom, hogy efelett valaki csodálkozhatik. Természetes, hogy — mint mi mindnyájan — úgy Jathó is, a bibliai dolgokat a maga elfogása szerint és a maga javára magyarázhatja, erről könyveket írhat és prédikálhat, ha talál erre gyülekezetet. De ha azt hiszi, hogy a legfontosabb keresztyén dogma tagadása mellett egy orthodox (?) orsz. egyháznak lelkéze maradhat — akkor tulajdonkép többet hisz, mint az egyház maga, a mely őt hitetlenség miatt elmozdította.

Aziránt is kérdezősködnek nálam, hogy milyen véleménynyel vagyok Jathó tanítása felől? Aki két valóságos könyvem: „Mein Himmelreich“ és „J. N. R. J.“ elolvasta, az tudja, hogy én Jathó fölfogását nem osztom. Ha őt a maga tanítása kielégíti, akkor erről nem lehet tovább beszélni (ez az ő dolga — fordító), csak vallásnak ne nevezze azt, ami a legjobb esetben kutatás, vagy filozófia. Az én vágyódásom más csillagokat keres. Olyan országot, a mely nem e világból való. Ezzel a világgal csakhamar betelik az ember.“

A nyilatkozatokhoz külön kommentár aligha szükséges. De közlésüket szükségesnek tartottuk, nehogy az „esetek“-nek egyoldalú „megvilágítása“, amint az nálunk is már megtörtént; egyeseket tévedésbe ejtsen.

Az „Allgemeine evang. luth. Kirchenzeitung“ 1911. évi 46. száma, illetőleg a „Heimgarten“ 1911. évi 12. füzeté alapján közli:

sv.

„Több békességet . . . “!?”

Több igazságot!!

Olyan két kiáltó epigonja ez a közéletnek, a mely még mindig megvalósulásra vár minden irányban s a mely egymás nélkül meg sem valósulhat, mivel egymást feltételezik. Ha mégis az egyik tartalmasságánál fogva valamennyire involválhatja magában a másiknak célzatos jelentőségét, úgy az csak az utóbbi lehet, a mely önmagában bírja jogi természeténél fogva is amannak biztosítékát.

Ezt a két — hogy úgy mondjuk — piumdesideriumát jelszavak korunknak, egymással szembe vagy egymás mellé helyezve, önkénytelenül is nem is olyan régen közfigyelmet keltett két az ellentáborhoz tartozó eloquens egyházfőre téved gondolatunk és oly eszmekörbe sodortatunk, ahol személyi vonatkozások nélkül igazi értéke szerint esik latba a fentirt két jelszónak egyházi és közéletünkre eminensen kiható igen nagy jelentősége.

Élénken emlékezhetünk még e lap hasábjain is vitatott s igazi megvilágításba beállított, mert előzőleg sokak által nagy optimizmussal elbírált „Több békességet . . . !“ című múlt évi karácsonyi cikkére Prohászka O. püspöknek; amely a türelem jelszavával erősen felekezeti érdekeket szolgált.

Amíg ugyanis a „keresztény felekezetek“ iránti szeretetet látszott propagálni, tendenciózan azonban, a saját egyháza javára lefoglalva azokat mint „az egyházon kívül állókat“ ugyan, de „az egyházhöz tartozókat; egész gondolatmenete s liberálisnak látszó cikkének végső iránya és célja oda tendál, hogy a kulturális célokra adott óriási egyházi vagyont „intézmények által“ biztosítsa, más szóval örökre lefoglalja saját egyházának, így természetesen továbbra is amazok megrövidítésére.

Hol itt a szeretet legfőbb elve, hol a békesség szólama mellett az igazság?! A hol ilyen önző szeretet sugalmazta osztó igazsággal mérnek, mi szerepe jut ott a békességre való hangzatos felhívásnak?! Nem-e kicsufolása lehet ez csak annak a békességnek, a mely a bárány módjára úgy is tűr és megnémul, nem nyitja meg az ő száját?! Nem-e juttatja eszünkbe az ilyen békességre való felhívás a honszerelm legtüzeesebb apostola Petőfinek analóg kifejezését: „A kinek a hon mindig ajkain van — nincsen annak soha szívében“.

Békesség az egyházak között csak ott és akkor lehet, ahol és a mikor az egyházak — a különféle charismák által egymást támogatva, — az igazság, az egyenjogúság kölcsönös elvi álláspontján egymást a szeretet szellemében fejlesztve, vállvetve építik Isten országát a földön. Azért is azon egyház, a mely egyénisége kifejtésében ezen szeretet szelleméről megfeledkezik, emberi önző erők intézményévé vált; mert önzően elkülönítette önmagát, a mikor saját tradícióinak gyűjtésénél ignorálta az emberiség közös fejlődésének útjait. Pedig ezek az utak a mi utaink is.

Az emberiség közös kincsei, a történeti fejlődés és haladás vívmányai: a tudomány, művészet, a humanitás intézményei, a kulturális munkák eredményei, nem képezhetik kizárólagos produktumait az e téren való érdemeket egyedül önmagának lefoglalni akaró pópás egyháznak. Az emberi haladás e tényeiben része van a többi ker. felekezeteknek, a prot. egyházaknak is, és pedig ha őszinték akarunk lenni, része van hagyományos múltja szerint az első helyen.

Épp azért méltán „több igazságot“, igazságosabb elbánást követelhetek mindenkor a kulturális célok ezen elsőrendű munkásai, — ellenértékül amaz óriási vagyoni kezelőtől, a kik a tudós püspök szerint is „az egyéni lelkiismeret és szeszély kezelése alatt“ tartották — századokon át „ama nagy érdekeket“.

Több osztóigazságot várhatnak a protestánsok, a hazának eddig anyagiakban, mostohaságra kárhóztatott gyermekei — ma is, az e téren apaságot vállalt mai kormány igazságérzetétől.

Ezt hangoztatta nekünk jól eső ellentétként, ama másik egyházfő, Balthazar Dezső püspök, mint méltó szószólója igazainknak székfoglalójában, amelyben oda concludál: „több igazságot“!

Igazságosabb elbánást a protestáns egyházakat megillető jogok elismerésében, a felekezeti békesség alapelményét képező 48. XX. t. c. sürgős végrehajtásánál. Ne ismerjen az állam az egyházban kétféle gyermeket, a melyek egyike mostoha, hanem igazságos osztályt szerezzen gyermekei között: akkor nem marad csak üres szólam, de megvalósul Prohászka felhívása is: „több békességet“!

Nem rajtunk mulik ez; az igazság békességet terem! Békességet, ahol „együtt lakozik a farkas a bárányval és a párdúc a kecskefiuval fekszik, a borju és az oroszlánkölyök és a kövér barom együtt lesznek és egy kis gyermek őrzi azokat“ (Esaiás 11. 6.)

Ez a gyermek, a minden ellentéteket kiegyenlítő s megszüntető ker. szeretet.

Tehát először több igazságot! Ez magától hozza a több békességet!

Borbély Gyula,
iharosberényi lelkész.

IRODALOM.

Gotthold címen már 14-szer jelent meg —, most a következő 1912. esztendőre — Scholtz Ödön ágfalvai lelkész szerkesztésében és kiadásában német nyelvű hiveink számára egy szép kiállítású és gazdag tartalmu naptár. Kimerítő s 4 képpel díszített szép cikkben ismerteti Kintzler Inesz tollából a zsolnai zsinat lefolyását és határozatait; Schmidt János a gyámintézet 50 éves történetét közli Székács József képével; megtaláljuk benne Stádler Tefor besztercebányai macénás életrajzát arcképével, az elmúlt év krónikáját számos illusztrációval s ezenfelül nagyszámú népies elbeszélést, történetet, többek között egy, a szennyirodalom vészes hatását tárgyaló, megindító hosszú elbeszélést stb. Műmellékletül egy gyönyörű színes kép van a naptárhoz csatolva, melynek borítéka is megnyerő és ajánló Ára darabonként 50 fillér. mihez *egy példány* rendelésénél még 10 fillér postaköltség mellékelendő. Tíz példányra egy tiszteletpéldány jár. Melegen ajánljuk ezen naptár terjesztését németnyelvű hiveink között.

Uj ifjusági lap fog Budapesten január 1-vel megjelenni „Ifjuság“ címen *Algöver* Andor okl. ev. theol. tanár, budapesti vallástanár (Budapest, VIII., Kisfaludy-utca 19. I. 5.) szerkesztésében, melynek előfizetési ára évi 3 korona lesz. A lelkes szerkesztő a következő felhívással fordul evangélikus egyházunk tagjaihoz:

„Első sorban is az a kérdés tolu elő, vajjon kívánatos-e az ifjuságnak eddigelé rendelkezésére álló oly sok ifjusági könyv és lap mellett egy új lappal kísérle-

tezni? Budapesten töltött 12 évi munkásságom alatt szerzett tapasztalataim azt mutatják, hogy amilyenek én képzelem a lapot, ily lapnak megindítása régebbi idők mulasztásait igyekezik helyre hozni s így kívánatos és hézagpótló. Az élet, a tapasztalat vezetett engem is erre a elhatározásra, nem kzsre s nem remélve semmi hasznot, sőt munkásságomat és vagyonomat is áldozathozatalra készítetve.

Amióta a főváros VIII. kerüle ében vallásos estélyeket tartok, mélyebben volt alkalmam bepillantani abba a szellemi környezetbe, melyből a mai ifjuság meríti üres, sőt sokszor a tanulás rovására használt óráiban szellemi táplálékát. És ez a szellemi környezet, azok a könyvek, melyekhez közvetlenül esetleg a szülők utján jutottam, bizony-bizony sokszor szomorított el. Nem habozom tovább s mint a Krisztus vitéze meg akarom tenni a magamét, hogy lelkemhez nőtt tanítványaimat arra az időre legalább, míg „Ifjuság“-omat olvasgatják, mentesítsem a bűnös hajlamoktól s erkölcsileg és társaságilag tisztultabb körbe emeljem s ebben meg is tarssam. Nem szándékom lapomban theologizálni, nem ifjusági belmissziói lapot akarok növénydeinknek adni, mert valljuk be, ezeknek a dolgoknak semmi vonzerejük nincs az ifjuság előtt, alig is olvasnák el. És lapom ennek dacára is a valláserkölesi komolyság és az evangéliumi szellem feltétlen szolgálataiban fog állani. Hát lehetséges ez? Lehet-e valakit a Krisztus által Istenhez vezetni a szentségesnek határozott külső kifejezése nélkül is? Óh, kérdező testvérem, szilárd meggyőződés, hogy legkönnyebben így, a szentségesnek határozott külső kifejezése nélkül vezethet a képmutatást még kevésbbé ismert ifjut az ő legjobb barátjához, a Krisztushoz, Ő általa pedig legigazabb atyjához, az Istenhez. Élvezted valaha virágillatát, hallgattad fülemüle dalát, figyelted a csillagoknak szigorú, törvény szerint futó pályáját? Nos tehát, ami a virágnak illata, a fülemülének dala, a csillagoknak szigorú törvény szerint futó pályája, ugyanaz legyen a gondjainkra bizott ifjú élete is, t. i. Istennek dicsőítése. És a szépnek, mint bölcseleti, esztétikai fogalomnak a jóval és igazgal való előadása természetes hatást gyakorol a romlatlan ifju kedélyre, bátorítja a csüggedőt, felemeli az elesettet. Vessünk el az ifju előtt is gzülöletes minden külső szenteskedést, közeledjünk hozzá értelmi és szívvilágának megfelelő eszközökkel s így azután nemes eszközökkel elértük az ifju Istenben való életének s ebben az életben való megmaradásának nemes célját.

És ezzel a módszerrel egyházam megbecsülésére kívánom nevelni idegen vallású olvasó ifjaimat is, akik, ha majdan kimennek az életbe, ne legyenek ellenséges indulattal telve ev anyaszentegyházunk iránt.

Találna magának lapomban kedvére valót a mindkét nembeli polgári és középiskolai ifjuság. Különösen figyelemmel lennék középiskoláink önképzőköri életére, közölném az ott megdicsért irodalmi alkotásokat is, hogy így ifjaink között művecskéik megjelenhetése végett, a szunnyadó erők életre és nemes versenyre keljenek; humoros és komoly történetek kötött, avagy kötetlen alakban, az ifjusági életből vett képek, ifjaknak irt imák, egyházunknak, iskoláinknak és nagyjainknak él téből közlendő hírek és a jobb tollú írónktól folytatódólagosan közlendő hosszabb ceszélyek, szindarabok stb. váltakoznak tréfés és komoly feladványokkal. Magyar nyelvű ifjaink között az evangéliumi együvértartozás tudatát, német és tót ajkú ifjaink között pedig egyuttal a zengzetes magyar nyelv megszeretését is hathatósan töre-

kednék elérni. Missziója: egyházi és nemzeti.

Ime, feltártam, mely szellem fog lapom szerkesztésében vezetni. Ezek alapján testvéri indulattal kérem fel emelkedettebb szellemű ev. családjainkat, kiknek tanultabb fiaik és leányaik vannak, továbbá fiu- és leányintézeteink nagyérdemű vezetőit és vallásanárakat, has-sanak oda, hogy eszméi megtestesítőjévé fejlődhessék lapom s ne legyenek kénytelen szárnysegetten hullani a porba! És itt kívánom még megjegyezni, hogy a lap szellemi fokának emelésére szolgáló bárhonnán jövő tanácsot is a legnagyobb köszönettel fogadom.

Igen örvendénk mi is, ha ifjusági lapjaink száma egy új, jó evangélikus szellemű lappal gyarapodnék. Régen hangoztattuk már szükségességét. Kívánjuk őszintén az áldozatkész szerkesztőnek, hogy vállalkozása sikerüljön s ajánljuk lapját melegen olvasóink szíves felgyémébe.

B E L É L E T .

A lelkészek tanuló fiait segélyező intézet mint rendesen, úgy az idén is, az egyet. gyűléssel kapcsolatban tartotta évi közgyűlését Budapesten. Az egyetemes lelkészi értekezlet, a mely az intézeti közgyűlés előtt szokott lenni, rendesen oly soká tart s a résztvevőket annyira kifárasztja, hogy a segélyező intézet tagjainak nagyrésze még dő előtt etszéled s az igazgató bizottság tagjain kívül csak igen kevesen maradnak ott, hogy ezen a gyűlésen is részt vegyenek. Pedig a szép fejlődésnek indult intézet megérdemelné, hogy többet törődjünk vele, hátha így ezután érdeme szerint fel is karolnák azok, a kiknek érdekeit első sorban szolgálja: a lelkészek.

A közgyűlést megelőzőleg a segélyező intézet igazgató bizottsága tartott ülést, a melynek legfőbb tárgyát a számvizsgáló bizottság jelentésének tárgyalása és a segélyért beadott folyamodványok elbírálása képezte.

A számvizsgálat az 1910 ik év végén a következő örvendetes eredményt tünteti fel:

Bevétel	16149 K 18 f.
Kiadás	976 K 46 f.
Maradvány	15172 K 72 f.

A kiadás összegéből 840 korona segélyképpen osztott ki az 1910 ik évben.

Vagyona volt az intézetnek a múlt év végén 18042 K 67 fillér; a vagyon 1909-hez képest 1361 K 85 fillérrel gyarapodott. A vagyon összegében foglaltatik az 1292 K 95 f. hátralék is, a mely elég szomorú jele egyesek pontatlanságának.

A segélyért folyamodók között az ig. bizottság ez alkalommal egy szabad asztalt — a melyet *Wurglits budapesti vendéglős ur* már ismételen bocsátott rendelkezésére s kit ezért a nyilvánosság előtt is köszönet illet meg — és 840 korona pénz segélyt osztott ki. A folyamodványok nagy száma, sajnos, lehetetlenné tette, hogy valamennyi kedvezően intéztessék el.

Az igazgató bizottság gyűlését nyomban követte a közgyűlés szintén Veres József elnökle mellett. Ez örömmel vette tudomásul az intézetnek anyagi gyarapodását valamint azt is, hogy az alapító tagok száma ismét hárommal szaporodott, s hogy a középvasi egyházmegye egyik fiatal lelkésze (Steiner Géza) a rendes tagok sorába lépett. Alapító tagok lettek: méltóságos Véssey Sándor dunántuli egyházker. felügyelő ur — aki

tudvalevőleg mindenütt ott van a hol valami jót tenni lehet —, a dunántuli és a dunáninnyi egyházkerület. Így most már mind a négy kerület alapító tagja az intézetnek, csak az egyetemes közgyűlés hagyta még eddig felelet nélkül az intézet kérvényét, reméljük hogy nem sokáig.

Élénk eszmecsere folytatótt a közgyűlés a „Balatoni Diákotthon” létesítése tárgyában, miután azonban az intézetnek beépíteni való tőkéje nincs, kénytelen volt az eszmét elejteni.

A költségelölányzat és több kisebb ügy elintézése után a közgyűlés köszönetet mondva Okályi Adolf ügyvivőnek az intézet előbbrevitele körül kifejtett munkásságáért azzal a tudattal oszlott szét, hogy áldásos munkáján ott van az Istennek áldása, a mely az intézetet a lelkészek csekély érdeklődése dacára és tíz évi működése alatt izmossá tudta tenni.

Az intézet tagjainak száma ezidő szerint 137, még pedig 49 alapító és 88 rendes tag. Segélyképpen az intézet eddig 7170 koronát osztott ki a tagok tanuló fiaik között. Bizony méltó volna a felkarolásra s nem csak szomorkodni kellene, hanem tenni is valamit, hogy egymást támogassuk. — á —

Újabb ígélet. A közös prot. bizottság kiküldött albizottsága december 6-án gr. Zichy Jenő vallás-és közoktatásügyi miniszternél, megjelent a lelkészi korpótlék sürgetése végett. A V. K. M. válaszában teljesen méltányolta a prot. lelkészi-kar anyagi ellátásának elodázhatlan szükségességét és sürgősségét. Kijelentette, hogy 1913. évre a korpótlék költségvetésszerű beállításáról gondoskodni kíván s addig is az 1912. évre egy bizonyos összeget fog bocsátani az egyetemes egyháznak a lelkészek anyagi helyzetének enyhítésére. Vajha ez ígélet végre nem csalódást, de enyhülést hozna a parókiába.

Berczeliek áttérési esete. A nógrádi esperességbe kebeleztett Galgaguta anyaegyházhoz tartozó Berczel községben, melynek lakossága túlnyomóan r. kath. három földmives gazda családotul áttért még 1909. év tavaszán az evang. vallásra. Az áttértek száma gyermekekkel együtt 10. A szabályszerű jelentkezések úgy a r. kath., mint az evang. lelkésznél 2=2 tanú jelenlétében, szabályos időben kétszer megtörténtek, a szokásos bizonyítványok a tanúk által kiállítottak, melyek alapján az evang. lelkész az evang. egyházba felvette őket, amiről az 1868. évi 53. t.-cz. 7. §-a alaján az illetékes r. kath. plébánost értesítette. Eddig a dolog rendben van és be is volna fejezve. Azonban mi történt? A r. kath. plébános úgy látszik sehogysem tudott belenyugodni az esetben, az áttérteket különféle zaklatásoknak tette ki s egyszerűen nem vette tudomásul az áttérést, aminek az lett a következménye, hogy mihelyt beköszönt az 1910. esztendő, kívánta tőlük is, mint a többi kath. hiveitől a párbért, majd midőn azt a hivek evang. lelkészü tanácsára megtagadták, a végrehajtás eszközához nyult. A végrehajtásra vonatkozó eljárás a főszolgabírói hivatalhoz került s a főszolgabíró (akiről melleleg legyen megjegyezve, evang. vallású) azt a bölcös „végzést” hozta, hogy mivel a szóbanlévő áttérés a főszolgabírói hivatalnak az 1895. évi 43. t.-c. 23. §-a értelmében be nem jelentett: az áttérés tudomásul nem vehető, s a hiveket a kath. plébánosnak fizetendő párbér ügyében az 1910. évre elmarasztalta, illetve a végrehajtást elrendelte. A főszolgabírói végzést megfelebbezték a vármegyei közigazgatási bizottsághoz s itt még túllícitáltak a főszolgabíró végzésén, nemcsa

jóváhagyták a helytelen t.-c. re épített „végzést“, hanem ugyanazokat a §§ kat, melyek a felekezetenküliek áttérésére vonatkoznak, alkalmazták a berczeliekre is és nemcsak 1910. évre fizetendő párbérben marasztalták el, hanem kötelezték az evang. vallásra áttért hiveket, hogy áttérésüktől számított öt évig a r. kath. plébánosnak tartoznak megfizetni a párbért! Megfelelőbbetvé a vármegyei közigazgatási bizottság határozata, az eset a közigazgatási bíróságnál van, amely még nem döntött. Hogy addig is a végrehajtással járó zaklatástól a hivek meg legyenek mentve, a dunáninnen püspöki hivatalnak kellett közbelépni Nógrád vármegye alispánjánál, hogy a végrehajtási eljárást a közig. bíróság döntéséig — melyet kíváncsian várunk, — szüntesse be. Az egész eset nemcsak érdekes, de jellemző is. Evang. vallásu hatóság személyek többször többet ártanak nekünk, mint más vallásuak. A dolog érdemére nézve azt konstatáljuk, hogy a főszolgabíró úr és a vármegyei bizottság is a két t.-cikket, t. i. az 1868. évi 53. t. cikket, mely az áttéréseket a *berczi vallásfelekezetekre* nézve szabályozza, összetévesztette, illetve helytelenül alkalmazta az 1895. évi 43. t.-cikkel, mely a vallás szabadságáról szól, s amelynek egyes intézkedései magában foglalják azon „kilépés“-ekre és „belépés“-ekre vonatkozó eseteket, midőn valaki törvényesen *berczi*, vagy elismert vallásról akar áttérni el nem ismert vallásra, vagy megfordítva. Akkor áll fenn az az eset, hogy a főszolgabírónál kell bejelenteni az áttérést. Az evang. vallásuak áttérésére a r. kath. egyházzal szemben az 1868. évi 53. t.-c. §§-ai maradnak érvényben.

Orgonaavatás Hartán. A pestmegyei Harta községben lélekemelő ünnepély folyt le az ottani evangélikus egyházban. Az egyháztagnak, kik eredetileg württembergi telepések leszármazottai, de érzésben és nyelvben már egyaránt megmagyarosodtak, a tavasszal díszes új orgona építését határozták el, melyre a megfelelő összeget közadakozás útján gyűjtötték össze. Az orgonaavatást nemcsak a nagy kiterjedésű közég intelligenciájának és lakosságának majdnem teljes számban való megjelenése, hanem a szomszédos evangélikus és a testvér református egyházak számos kiküldöttel való képviseltéte is maradandó emlékü ünnepé emelték. *Gallé István*, a bartai egyház nagyérdemű lelkészének szívhez szóló bevezető imája után, *Koren Márton* kiskörösi és *Bakay Péter* apostagi lelkészek segédlete mellett, *Sárkány Béla* pestmegyei főesperes tartott magasan szárnyaló beszédet, melynek végeztével az orgona megszólalt. Az egyház kérelmére szakértő gyanánt *Sugár Viktor* a nemzeti zenede tanára vizsgálta meg előzőleg, illetőleg avatta fel a zongorát, amely a budapesti *Rieger-cé* sikerült gyártmánya. *Sugár*, játéknak csudaszép változataival, melyek a Kölcsey himnusz hatalmas erővel előadott melódiájában egyesültek, a százakra weni közönséget mélyen megindították. *Krutschmitt* Antal esperes magasröptű egyházi beszéde zárta be a templomünnepélyt. Az azt követő kétszáz terítettű ebéd *Sugár* főesperes, *Krutschmitt* esperes, *Sugár* orgonaművész, *Györy Lóránt*, a bartai egyház felügyelője és többen emeltek szót s egyaránt hangsúlyozták, a tapasztaltak alapján is, hogy mily jelentékeny hatással volna az egész kulturális élet színvonalának emelésére, ha a fővárosban örvendetesen rendszeresített orgona-versenyek rendezését a vidéken is meg lehetne honosítani.

Bizottsági ülések. dec. hó 13-án Pozsonyban dr. Baltik Frigyes püspök és Laszkáry Gyula ker. felügyelő elnöklete alatt kerületi, törvényszéki ülés lesz,

melyen több tanító fegyelmi ügyében fog ítéletet mondani a törvényszék. — dec. 14-én pedig Budapesten lesz az egyet. nyugdíjintézetnek ülése.

Lelkészválasztás. Tiszolczon nov. hó 26-án az evang. egyházközség a nyugalomba vonult Hanesz Samuelnek fiát, Hanesz Emil nagylibercei lelkészt választotta lelkészévé.

Lelkészjelölés. Az ujvidéki egyház képviselő-testülete a nyugdíjaztatás folytán megüresedett lelkészi állásra egyhangulag Krafta Ferdinánd szresini lelkészt, Fábry Bertalan kapinémetsfalvi lelkészt és Kuszi Emil besztercebányai vallástanárt jelölte.

Pályázatok. Az üresedésben levő hisznyi lelkészi állomásra pályáztak: Szlopovszky Károly bugyikfalvi, Blázy Lajos murányhosszuréti, Vrablicza Béla oláhpatáki, Laczkó János margonyai, Hajsó Gusztáv leveli lelkészek és Horeczky Aladár zólyomi segédlelkész. — A derencsényi lelkészi állomásra, mely Matyovszky Pál eltávozásával üresedésbe jött, pályáztak: Horeczky Aladár zólyomi és Moravcsik József breznóbányai segédlelkészek.

Egyházmegyei felügyelő választás. A budapesti ev. egyházmegye *zólyomi dr. Vágner Géza*t a kerepesi-uti egyház kivételével az összes egyházak szavazatának ráadásával egyházmegyei felügyelővé választotta. Ezen egyik legelőkelőbb és legdiszesebb felügyelői állásban örömmel üdvözljük az új felügyelőt, kit egyházmegyéje közbizalma helyezett e díszes polcra.

A budapesti iparosképző prot. egylet dec. 6-án 3-ik vallásos estélyet tartotta a következő műsorral: 1. Tompa Mihály, A tűz. Szavaltta Polcz László. 2. Farkas Imre, Lenke és Zsuzsa az automobilon. Víg-színmű. Előadták Papp Hermin (Lenke), Huba Irén (Zsuzsa), Molnár Ilona (a nagybácsi), Holly Vilma (Kitty, a leánya), 3. Pósa Lajos. Az ég gyöngyei. Szavaltta Rózsa Gyöngyike. 5. Tutsek Anna, Soha többet! Magán-jelenet. Előadta Karász Mariska. 5. Algöver Andor. Az első keresztyén ezredév. (Az üldözések kora). Folytatólagos egyháztörtéreti előadás. 6. Györy Ilona, Itélet. Szavaltta Szilvák Janka. 7. Dávid Margit, Tündérversen. Előadták Holczmann Anna (Mikulás tündére), Zima Anna (Tavaszi tündére), Ludwig Gizella (Mikulás).

Kitiltott tankönyv. A m. kir. vallás és közokt. miniszter az „Obrázkovy Slabikar Prvá Citanka Cena vyazaného vytiska 40 fill.“ című s a Luther-Társaság tankönyvkiadványai III. alatt Budapesten 1902-ben megjelent tót nyelvű tankönyvet, mely az elemi iskola tantervének és az 1907. évi XXVII. t.-c. 20. §-a szellemének és mivel figyelmen kívül hagyattak abban az 1898. évi IV. t.-c. nek a helységnevek alkalmazására vonatkozó rendelkezések, f. évi 138642. sz. rendeletével a magyarországi összes elemi népiskolák használatából kitiltotta. — Ha e tankönyv nem a Luther-Társaság kiadványa volna, e kitiltás fölött könnyen napi rendre lehetne térni, azonban így a Luther-Társaságra nézve legalább is kellemetlen, főképen a kitiltás indoklására felhozott 1907. évi XXVII. t.-c. 20. §-ra való hivatkozás, a hol az van kimondva, hogy csak a vall. és közokt. miniszter által engedélyezett *hazafias* tartalmu tankönyvek használhatók. — Nem akarjuk elhinni, hogy e tekintetben kifogás alá esnek e könyv, úgy látszik, hogy a Barkóczy szellem termi gyümölcseit s gyanut akar ébreszteni egyházunk emelegszébb intézménye: a Luther-Társaság ellen. Idők jele!

Sajtóhiba helyreigazítás. Mult számunknak Veres József „Kérdésben a felelet” című beszéde 4-ik bekezdés: „dirigál” helyett „dorgál”; a vége felé „Mérhetetlen...” bekezdésben „népbolondító” helyett „népboldogító” olvasandó.

Pályázatok és hirdetések.

A sárosi ág. h. ev. egyházmegyébe kebeleztetett **abosi** egyház lelkészi állására ezennel pályázat hirdettetik.

Ezen lelkészi állással a következő javadalmak vannak egybekötve: 1. jókarban levő négyszobás lakás melléképületekkel és kerttel; 2. készpénz az egyházi péztárból 1240 K; 3. 44 köbméter vegyes keményfa házhoz szállítva értéke 176 K; 4. stólákban 200 K; 5. templomkert értéke 20 K; 6. 2 drb. szarvasmarha legeltetési jog, értéke 20 K; 7. Iroda átalány 30 K; 8. állami kongrua 396 K; 9. hitoktatásért az állami iskolákban 600 K.

Az egyházkerület lelkészválasztási szabályrendeletének megfelelő jelentkezések 1911. december hó 31-ig alólirt esperesi hivatalhoz küldendők be.

Zsegnye, 1911. december hó 5-én.

1—1 *Hajdú János*, esperes.

A gömöri ágost. hitv. evang. egyházmegyébe kebeleztetett **dobsinai** német-magyar-tót nyelvű egyház megürült első, esetleg **másodlelkészi** állásra a lelkészválasztási szabályrendelet 14. §-a alapján pályázatot hirdet

Az első lelkészi állással a következő javadalmazás van egybekötve: 1. Kényelmes 5szobás lakás, kitűnő kerttel és melléképületekkel. 2. Évi készpénz fizetése 2600 K. 3. Hét papi rétnak hasznélvezete. 4. A temető kertek fűvének kétharmad része. 5. 22 mm. és 40 klg. széna a várostól. 6. 32 köbméter kemény és 68 kbm. puha tűzifa a házhoz szállítva a várostól. 7. Az ujévi, husvéti, pünkösdi és karácsonyi offertórium megváltásából eredő 2/3-ad rész, vagyis 60 K. 8. Az el 6 lelkész két hetében előforduló összes egyházi cselekmények stólája, nevezetesen: a) keresztelés és avatásért 1.05 K, b) a házasulandók kihirdetése és esketése 2.10 K, c) halotti beszéddel tartott temetésért 2.10 K, d) halotti beszéd nélkül tartott temetésért 1.05 K, e) csendes temetésért 70 fillér.

A másodlelkészi állással a következő javadalmazás van egybekötve: 1. Évi készpénz fizetése 2100 K. 2. Természetbeni lakás. 3. Az ugynevezett öt darab „rektor rétek” hasznélvezete. 4. A temető kertek fűvének 1/3-a. 5. 22 mm. és 40 klg. széna vagy ehelyett 80 K a várostól, 6. 60 kbm. (20 kemény és 40 lágy) tűzifa a házhoz szállítva a várostól. 7. A négy ünnepi offertórium megváltásából származó 1/3-ad, vagyis 30 K. 8. A másodlelkész harmadik hetében előforduló összes egyházi cselekmények stólája, úgy amint azok az első lelkész javadalmazásánál vannak részletezve.

A jelentkezésekben világosan kiteendő, mely lelkészi állásra folyamodik az illető. Ezen jelentkezések folyó évi december 28-ig az alólirt főspereshez küldendők. Esetleges felvilágosításokat a dobsinai lelkészi hivatal ad.

Gömörpányit és Rozsnyó, 1911. évi nov. hó 29-én.

Kubinyi Géza s. k., *Terray Gyula s. k.*
egyházmegyei felügyelő. 3—2 fősperes.

Káplánt keresek, fizetése 500 K, teljes ellátás. Az állásazonnal elfoglalandó. Tót nyelv ismerete szükséges. Nagyócsa, 1911. december 1.

3—2 *Bakay Péter*, fősperes.

HIRDESD AZ IGÉT!

Egyházi beszédek. Második kötet. Irta Veres József. Orosházi lelkész. (18 beszéd). Ára 2 K 50 f.

A FÖLTÁMADÁS ÜNNEPÉN.

Egyházi beszéd. Elmondta Orosházán Veres József. Á 20 f. Megrendelhetők Orosházán a szerzőnél. 5—3

Az iglói ágostai hitvallású evang. egyházközség segédlelkészt keres.

Az állás jövedelme lakáson és fán kívül készpénzben évi 1810 K. A három nyelvnek, vagy legalább a magyar és német nyelvnek bírása megkívántatik. Közelebbi felvilágosítást alólirt lelkész nyújt, kihez a jelentkezések december 12-ig nyújtandók be. Az állás 1012 január 1-én elfoglalandó.

Igló, 1911. nov. 25-én.

2—2 *Dr. Walser Gyula*, ev. lelkész.

Pályázat. A hegyaljai ág. hitv. egyházmegyébe kebeleztetett **tályai** egyházközség üresedésben levő lelkészi állására pályázat hirdettetik.

Javadalma: kényelmes, teljesen átalakított lakás, melléképületek és kerttel; 720 K készpénz; 2 (kettő) kat. hold 646 □ öl szántóföld; 2 (kettő) kat. hold 311 □ öl rét; 1 (egy) kat. hold 301 □ öl szőlő; 754 □ öl parlag szőlő; stóla; offertórium; állami kongrua 680 K 04 f. melynek felemelése kérelmezettik. Szolgálati nyelv magyar. A kellően felszerelt kérvények folyó évi december hó 15-ig alólirt főspereshez küldendők Ózdra (Borsod m.) (P. h.).

Miskolc és Ózd, 1911. november 15.

Radvány István, *Turóczy Pál*,
egyházm. felügyelő. 3—3 fősperes.

Magyar királyi államvasutak igazgatósága.

Közlemény a karácsonyi ünnepek alkalmából közlekedő külön személyvonatokról. Budapest keleti pályaudvarról Szolnokig december hó 23-án három külön személyvonat közlekedik I., II. és III. oszt. kocsikkal. Az első különvonat Budapest k. p. u.-ról indul d. u. 3 ó. 5 p., Szolnokra érkezik este 6 ó. 52 p.; a második különvonat indul Budapest k. p. u.-ról d. u. 5 ó. 30 p., Szolnokra érkezik este 8 ó. 50 p.; a harmadik különvonat pedig Budapest k. p. u.-ról este 8 ó. 50 p. indul és Szolnokra éjjel 12 ó. 3 p. érkezik. — Budapest k. p. u.-ról Aradig december 22. és 23-án külön személyvonat közlekedik I., II. és III. oszt. kocsikkal. Indul Budapest k. p. u.-ról este 9 ó. 5 p., érkezik Aradra reggel 5 ó. 7 p. — Budapest k. p. u.-ról Nagyváradig dec. hó 23-án külön személyvonat közlekedik I., II. és III. oszt. kocsikkal. Indul Budapest k. p. u.-ról d. u. 5 ó. 40 p., érkezik Nagyváradra éjjel 1 ó. 46 p. — Szolnoktól Budapest k. p. u.-ig f. évi dec. hó 26-án és 1912. évi január hó 1-én külön személyvonat közlekedik I., I. és III. oszt. kocsikkal. Indul Szolnokról d. u. 3 ó. 15 p., érkezik Budapest k. p. u.-ra este 6 ó. 15 p. — Aradról Budapest k. p. u.-ig f. évi december hó 26-án és 1912. évi január hó 1-én külön személyvonat közlekedik I., II. és III. oszt. kocsikkal. Indul Aradról este 9 ó. 1 p., Budapest k. p. u.-ra érkezik reggel 5 ó. 30 p. — Hatvanból Miskolcig december hó 22. és 23-án külön személyszállító tehervonat fog közlekedni II. és III. oszt. kocsikkal. Indul Hatvanból d. u. 4 ó. 40 p., érkezik Miskolc szem. p. u.-ra éjjel 10 ó. 14 p.

Az Igazgatóság.

NOVOTNY ANTAL

harangöntő és
vasharanglábgyár
Temesvár, Gyár-
város.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. — Különösen ajánlja saját találmányu

új modoru áflyukasz-
foff harangjaif,

melyek felső részükön a hagedűéhez hasonló 8 alatu nyílásokkal vannak ellátva s ezért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangnak, mint a régi modoruk. Ily szerkezetű 327

kgos harang hangban egyenlő 461 kgos régi modoru haranggal. Ajánl továbbá forgatható vertvas koronákat, régi harangok ilyenekkel való újra szerelését és vertvas haranglábakat.

Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. — Az 1896. orsz kiállításon milleniumi nagy éremmel kitüntetve. 32—59.

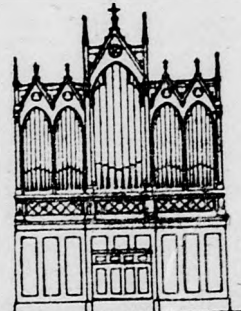
Orgonaépítési műintézet

Rieger Ottó

hazánk legnagyobb orgonájának (a király orgonájának a koronázási templomban) alkotója, villamos gépekkel berendezett cs. és kir. udvari orgonagyára

Budapest VII, Garay-utca 48

Cs. és kir. udvari szállító, a Ferenc József-rend lovagja. A párisi, bécsi, stb. kiállításokon kitüntetve. — Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású csőrendszerű (pneumatikai) tartós. nemeshangu orgonákat szállít. 38 év óta 1600 orgonát — köztük a király orgonáját amely mű 80 változatú és villanyerőre van berendezve — szállított. — Mindennemű orgonajavításokat és hangolásokat lelkiismeretes pontossággal teljesít

☞ Tervezeteket és mintarajzokat ☞
☞ kívánatra díjmentesen küld. ☞

ponfos és legjobb ☞ **ÓRÁK** 5 évi jófálás melleff!

Egyházi szentfedények,

úrvacsora-kelyhek, keresztelő-kannák ☞ ☞ és medencék, borkancsók. ☞ ☞

Arany és ezüst ékszerek,

evő-eszközök, china-ezüst disztárgyak ☞ RÉSZLETFIZETÉSRE IS. ☞

Ponfos
kiszol-
gálás!

Jufá-
nyos
árak!

POLGÁR KÁLMÁN

műorás és ékszerész, az ev. ref. egyházak szállítója

BUDAPEST, VII., Erzsébet-körut 29.

javításokra s vidéki megrendelésekre különös gondot fordítok. ☞ Árjegyzék 2000 rajzzal ingyen és bérmentve.